

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. X. De rebus Sacris, & Religiosis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

nificasti 4. & cap. ex litteris 5. de divortis, & c. intelleximus 6. & c. fin. de adulteriis, ubi ea redditur ratio, quod paria crimina quoad jus privatorum compensatione mutua deleantur, quæ etiam sumitur ex l. viro atque uxore 39. ff. soluto matrimonio. Item causa sufficiens est spirituale conjugis adulterium, hæresis videlicet, ut colligitur ex cap. non solum 6. 28. q. 1. cap. de illa 6. & cap. quanto 7. de divort. Id tamen discriminis pro re præsentis est inter hoc utrumque genus adulterii, quod carnale fit causa sufficiens perpetua separationis, ita ut conjux innocens non compellatur recipere uxorem adulteram etiam emendatam: at in casu spiritualis adulterii, id non universim procedat, sed dumtaxat quando conjux innocens recessit iudicio Ecclesiæ ab hæretico. Si enim propria autoritate se ab eo separaverit, compellitur admittere conjugem emendatum, per textum in eod. cap. de illa. Demum si contingat incestus commissus à viro cum consanguinea uxoris suæ intra gradus prohibitos, amittit vir jus petendi debitum, ut patet ex pluribus sub. rubr. de eo qui cognovit consanguineam & c.

T I T. X.

De Rebus Sacris, & Religiosis.

1. Absoluto tractatu Sacramentorum, quæ nobilissimam rerum Ecclesiasticarum cor-

poralium classem constituunt , progredimur ad secundam earundem rerum speciem , quæ dicuntur specialiter res sacræ , eo quod speciali aliqua deputatione sint ad Dei cultum , & Religionem ordinatæ , quales sunt Ecclesiæ , Altaria , Sepulturæ de quibus specialiter agendum hic est.

2. Ecclesiæ nomen solet in utroque Jure dupliciter accipi : primò pro multitudine Fidelium. Secundò pro æde sacra , in qua res Divina fit , & Sacramenta administrantur , quomodo etiam accipitur in jure civili *C. de Sacrosanctis Ecclesiis* , & hoc modo sumetur etiam hic à nobis.

3. Ecclesia tali modo sumpta , alia dicitur Parochialis , alia Baptismalis , alia Collegiata , alia Cathedralis , alia Metropolitana , alia Primatialis , alia Patriarchalis , alia Conventualis , alia Matrix , alia Curata. Ecclesia Parochialis est , quæ habet Parochiam , seu territorium , ac populum autoritate Episcopi certis limitibus circumscriptum. Ecclesia Baptismalis est , in qua servatur fons aquæ ad Baptismum consecratæ. Collegiata ea vocatur quæ habet Canonicorum , seu Clericorum Collegium , & neque Cathedralis , neque Regularis est. Ecclesia Cathedralis dicitur , in qua Episcopus præsidet , à cujus Cathedra , seu Sede denominatur Cathedralis. Metropolitana est in

qua præsidet Archiepiscopus ; Primatialis , in qua Primas ; Patriarchalis , in qua Patriarcha. Conventualis vocatur , quæ habet conventum , seu cœtum Clericorum Regularium aut sæcularium. Ecclesia Matrix vocatur quæ habet alias Ecclesias sibi subjectas , ut sumitur ex *cap. ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificandis*. Demum Curata Ecclesia , prout distinguitur à Parochiali , ea est quæ jurisdictionem habet etiam exteriorem.

4. Pro construenda Ecclesia , illud potissimum servandum est , ut Superioris assensus interveniat , vel præcedens ipsam constructionem , vel saltem subsequens ; Episcopi videlicet , si Ecclesia construenda sit in loco non exempto , ut sumitur ex *cap. nemo 7. de consecr. dist. 1. & cap. Auctoritate 4. de privileg. in 6. aut Summi Pontificis* , si construenda sit in loco exempto , ex eod. *c. auctoritate*. Si quis autem sine tali legitimo consensu Ecclesiam construeret , non acquireret in illa Juspatronatus , ut sumitur ex *c. nobis 25. de jurepatr.*

5. Sed & servari quoque debent conditiones nonnullæ , si præsertim ædificanda sit Ecclesia Parochialis , quæ auctoritate Episcopi potest aliquando de novo ædificari etiam intra fines alius Parochiæ , si ex nimia distantia non possit ita facilè ab omni populo frequentari Ecclesia Parochialis antiqua , ex *c. ad audientiam 3. de Ecclesiis ædific. & Trid. sess. 21. de refor. c. 4.* 6. Pri-

6. Primò enim requiritur, ut nova Ecclesia sufficienter dotetur pro sumptibus necessariis, & pro sustentatione necessariorum Ministrorum, quæ dos arbitrio Episcopi desumi poterit, & detrahi ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocumque pertinentibus; & si necesse fuerit, compellere poterit Episcopus populum ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum sustentandam: quacumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesiis, non obstantibus, ut statuitur à Trid. *in cit. cap. 4.* Nam qui sentit commodum, sentire debet onus, *cap. qui sentit 55. de reg. jur. in 6. & l. un. Cod. de caducis tollend. §. pro secundo.*

7. Secundò requiritur, ut jus præsentandi Sacerdotem ad novam Ecclesiam reservetur illi, cui de jure debetur, qui videlicet eandem Ecclesiam fundat, ædificat, aut dotat, juxta ea quæ supra diximus *lib. 1. tit. 15. ubi de jure patr.* Quare si ædificatio aut dotatio novæ Ecclesiæ fiat ex redditibus Ecclesiæ antiquæ; ipsa Ecclesia antiqua, seu ejus Rector habet jus patronatus, ex *cit. c. ad audientiam 3. de Eccles. ædif.* ubi etiam præcipitur ut honor competens pro facultate loci servetur Ecclesiæ Matræ, ex cuius redditibus nova ædificata est.

8. Ecclesiam de novo constructam atque sufficienter dotatam sequitur Consecratio, de qua

qua est expressus in 3. Decretal. Fieri illa potest dumtaxat ab Episcopo illius loci, cum sit actus Ordinis Episcopalis, ut diximus *lib. 1. tit. 3. num. 2.* sumiturque ex *cap. nullus 13. de consecr. dist. 1.* Semel autem facta consecratione non potest iterum Ecclesia consecrari, nisi tamen ejus parietes interiores, vel ex toto, vel ex majori parte combusti fuerint aut devastati, ut statuitur in *c. Ecclesiis 18. de consecr. dist. 1.* aut nisi totum Ecclesiae aedificium casu fortuito corruat seu consultò destruat ex toto simul vel ex majori parte, *c. de fabrica 22. ead. dist.* Secus esset si modica aliqua pars restauraretur: quia in tali casu minor illa pars addita majori consecratae censeatur & ipsa consecrationem habere, quemadmodum si oleum non consecratum modicae quantitatis misceatur oleo consecrato quantitatis majoris, totum dicitur consecratum ex *c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl.*

9. Potest tamen multiplex casus accidere, in quo Ecclesia per Episcopum consecrata, & nullatenus destructa, debeat iterum ab Episcopo benedici, quando scilicet Ecclesia ipsa violatur atque polluitur. Primus ejusmodi casus est, si in ea committatur homicidium voluntarium contra Religionem, & libertatem debitam loco sacro, de quo casu sermo est in *cap. propositi 4. eod.* Secundus casus, quo Ecclesia polluitur, est per effusionem humani sanguinis vo-

M

lum-

luntariam, & contra cultum sacro loco debitum factam *cap. fin. eod.* Tertio polluitur Ecclesia per voluntariam humani seminis effusionem, *eod. c. fin. c. significasti 5. de adulteriis, c. c. Ecclesiis 18. de consecr. dist. 1.* Quarto demum violatur Ecclesia, si in ea sepeliatur excommunicatus, *c. consuluisti 7. de consecr. Eccl. ubi Hol. Joan. Andr. & Abb. asserunt, majori ratione Ecclesiam pollui, si consecretur ab Episcopo notoriè excommunicato: item si in ea sepeliatur Paganus, vel is qui baptizatus non fit, c. Ecclesia num. 25. & 26. de consecr. dist. 1. ubi etiam præcipitur, ut exhumari debeat illius sepulti cadaver, ac foras projici. Inde tamen non sequitur Ecclesiam pollui, si in ea sepeliatur mulier Christiana gestans in utero fatum, quia tunc fætus sepelitur tamquam pars ventris, ut docet Sylves. v. consecratio 2. q. 5. vers. quartus casus est. Hæc dicta circa violationem Ecclesiæ, procedunt etiam in Ecclesia, quæ consecrata nondum sit, quia in prædictis casibus etiam ipsa polluitur, ut constat ex *c. fin. de consecr. Eccles. & ex traditis à Panor. in c. consuluisti 7. eod. n. 4.**

10. In singulis hisce casibus debet Ecclesia polluta reconciliari, juxta Rituale Romanum. Quod si Ecclesia consecrata est, reconciliari debet à proprio Episcopo, vel ab alio Antistite

ejus consensu, & reconciliari asperfione aquæ ab Episcopo sacratæ cum sale, vino & cinere, ex c. aqua 9. juncto cap. proposuisti 4. de consecr. Eccl. Si autem Ecclesia consecrata non est, sed tantum benedicta, potest à simplici Sacerdote reconciliari cum asperfione aquæ benedictæ, ex c. fin. eod. ubi solum dicitur eam esse protinus lavandam aqua exorcizata.

11. Præter consecrationem Ecclesiæ, præscribitur etiam in Jure Canonico consecratio Altaris, super quod celebrandum sit Divinum Sacrificium. Duplex autem Altaris species datur. Aliud enim est Altare mobile, sive portatile, quod etiam appellatur Altare viaticum in cap. fin. de privileg. in 6. eo quod ab uno loco ad alium transferri possit: aliud est Altare fixum, & stabile, quod scilicet certo alicui loco, seu basi fixum est, ut ibi firmiter perseveret. Utrique huic Altari commune est non posse esse ligneum aut terreum, sed necessario debere esse lapideum, à tempore S. Sylvestri, qua de re extat etiam textus in cap. Altaria 29. de consecr. dist. 1. Præterea utrumque de jure ordinario non potest nisi ab Episcopo consecrari, ut colligitur ex c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl. & c. nullus Presbyter 23. de consecr. dist. 1.

12. Sicut autem Ecclesia semel consecrata non potest iterum consecrari, nisi in casibus paulò ante expressis: ita & Altare, sive mobile,

sive fixum, iterum consecrari nequit, nisi casus accidat, in quo pristinam consecrationem amittat. Ejusmodi casus est primò, si lapis non habiliter frangatur, ita ut in nulla sui parte integra Calicem cum Patena capere possit, ut colligitur ex *cap. ligneis 6. & cit. c. quod in dubiis 3. de consecr. Eccl.* Secundo, si in eo frangatur sepulchrum Reliquiarum, quod in ipso esse debet, hoc est locus ille in medio lapidis ubi reconduntur sacræ Reliquiæ ut docent communiter Canonistæ in *cap. 1. & in cit. cap. ligneis 6. eod.* quidquid sit utrum hoc sufficiens colligatur ex his testibus; sive ut sentit Layman *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 9.* servandum hoc sit ex usu, & consuetudine approbata, ut fracto tali sepulchro non possit in eo lapide celebrari. Tertio demum Altare fixum perdit consecrationem suam, si lapis ipse separetur à sua base cui affixus erat, juxta textum in *c. 1. & c. quod in dubiis 3. & c. ligneis 6. de consecr. Eccl.*

13. Ex eo tamen quod in istis casibus execratur Altare, non inde inferitur eo ipso etiam Ecclesiam execrari, seu consecrationem amittere: potest enim Altare esse execratum quantumvis Ecclesia consecrationem retineat, juxta textum in *cit. cap. 1. eod.* quemadmodum à contrario potest Ecclesia esse execrata, puta quia ejus parietes collapsi, vel combusti sunt, retinente Altari consecrationem suam: sunt enim con-

secrati

secrata consecratione distincta. Aliter est de pollutione loquendum: nam & polluto v. g. per sanguinis effusionem Altari, tota Ecclesia polluta est; & polluta Ecclesia omnia etiam ejus Altaria polluta sunt: quia quolibet Ecclesie loco pollutio contingat, totam Ecclesiam afficit, ut notavit Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. in fine.*

14. Præter consecrationem Ecclesie, & Altaris, statutus est etiam ab Ecclesia ritus consecrandi cæmeterium, quod nomen est græcum, significans domum dormitionis, & applicatur sepulturis Fidelium, eo quod fideles ibi quiescant suo tempore resurrecturi. Debet autem etiam ipsum à proprio Episcopo consecrari, vel si ab alieno, saltem de consensu proprii: totidemque modis etiam ipsum polluitur, quot polluitur Ecclesia. Imò si Cæmeterium sit Ecclesie contiguum, per pollutionem Ecclesie, censetur etiam Cæmeterium pollutum, *cap. un. de consecr. Eccl. in 6.* quia accessorium naturam sequi congruit principalis *cap. Accessorium 42. de reg. jur. in 6.* quamvis non è converso, quia polluto cæmeterio, non eo ipso censetur polluta Ecclesia quamvis ipsi contigua; ne minus dignum, majus, aut accessorium principale ad se trahere videatur, ut habet textus in *cit. c. un. de consecr. Eccl. in 6.*

15. Extat in 3. Decretal. in 6. & Clement.

expressa rubr. *De sepulturis*, ubi plura decernuntur circa jus Sepulturæ. Et primò tale jus regulariter competit Ecclesiis populum, sive Curam animarum habentibus, ut colligitur ex *cap. ex parte 5 de sepult.* Ex privilegio autem si-ve Summi Pontificis pro tota Ecclesia, si-ve Legati pro sua Provincia, si-ve Episcopi pro sua Diæcesi, competere etiam potest aliis Ecclesiis, ut Religiosis convenit ex concessione Summi Pontificis expressa in *Clem. 2. de sepult. §. Hujusmodi quoque statuto.*

16. Quinimo omnibus generaliter tam viris, quam fœminis regulariter concessum est eligere sibi sepulturam, etiam extra propriam Parochiam, dummodo sint puberes, & liberum arbitrium seu usum habeant rationis. *ex cap. 1. de sepult. juncta ibid. Gloss. v. propriam eligere.* Quod si quis moriatur nulla facta electione sepulturæ, sepeliendus est in Sepulchro Majorum suorum, puta Patris, Avi, aliorumque Ascendentium, si illud habeat, ex *ead. cap. 1. de sepult.* alioquin de jure communi sepeliri debet in propria Parochia, in qua domicilium habuit, & Sacramenta percepit, ut sumitur ex *cap. Ex parte 5. eod.* Mulier tamen vidua, si nulla sepultura electa decesserit, tumulanda erit in sepulchro mariti ultimi, si plures successivè habuit, *cap. Is qui 3. eod. in 6.* In his tamen, aliisque similibus attendenda est legitima

loco

locorum consuetudo, quemadmodum etiam
 rationalis locorum consuetudo servanda est
 circa portionem Canonicam, quæ solvi debet
 Ecclesiæ Parochiali, in qua defunctus sepeliri
 debuisset, nisi alibi habuisset Sepulchrum Ma-
 jorum, aut nisi alibi sepulturam elegisset, ut
 patet ex *c. certificari 9. eod.*

17. Sepultura Ecclesiastica, seu in loco Sa-
 cro danda est omnibus baptizatis, nisi ex ali-
 qua lege Canonica vel consuetudine legitima
 propter aliquod crimen illa priventur: quem-
 admodum privantur non baptizati, hæretici,
 & excommunicati vitandi, ut quibus non
 communicavimus vivis, nec communicemus
 defunctis *cap. Sacris 12. eod.* ubi etiam præcipi-
 tur, ut si contingat aliquem ejusmodi in cæme-
 terio Ecclesiastico tumulari, exhumari debeat,
 & procul ab Ecclesiastica sepultura jaectari, si ab
 aliorum corporibus discerni possit, secus autem
 si discerni non possit, cum licet non obsit ju-
 stis sepultura nulla vel vilis, impiis tamen ce-
 lebris, vel speciosa non profit. Item Ecclesiasti-
 ca sepultura privantur Usurarii manifesti, si in
 hoc peccato decesserint, *c. Quia in omnibus 3. de
 usuris, & Clem. 1. de sepult.* Videri potest Sylv.
v. Sepultura q. 10. Si quis autem ejusmodi crimi-
 nosos in casibus non permissis sepelire in loco
 Sacro præsumat, ipso facto excommunicatur,
 à qua excommunicatione non absolvetur, nisi

prius ad arbitrium diocœsani Episcopi, eis, quibus injuria fuit irrogata, competentem satisfactionem exhibuerit, ex cit. *Clem. 1. de sepult. & præterea in casu sepulturæ traditæ Usurario manifesto, donec ad arbitrium Episcopi sui satisfaciat, ab Officii sui manet executione suspensus, ut decernitur in cit. cap. quia in omnibus 3. de usuris.*

T I T. XI.

De immunitate Ecclesiarum, & rerum ad eas pertinentium.

1. **O**Mnibus his locis, de quibus præced. tit. tractatum est, videlicet Ecclesiis, Altaribus, Cæmeteriis commune est Privilegium immunitatis Ecclesiasticæ, de qua est expressa rubrica in Decretalibus. Immunitas in genere derivatur à munere, quatenus nomen muneris significat onus, ut constat ex *l. Munus 18. ff. de verbor. signif.* adeoque immunitas nihil aliud est quam ab oneribus concessa exemptio. Hoc loco tamen immunitatem accipimus in paulò ampliori significatione, ita ut omnem Ecclesiarum Ecclesiasticorumque favorem exemptionem, ac privilegium complectatur.

2. Triplex autem Ecclesiasticæ immunitatis species assignari solet. Alia enim dicitur localis,